

Ünite 1

CERRAHİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Prof. Dr. Nadiye ÖZER

Ünite 1

CERRAHİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

İçerik

- Tarih öncesi ve orta çağda cerrahi
- Dinlerin cerrahiye etkisi
- Cerrahinin gelişmesinde önemli adımlar
- Cerrahi hemşireliğinin tarihsel süreci

Ünite 1

CERRAHİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Dersin Hedefleri

- Dünden bugüne cerrahinin gelişmesinde önemli olayları/kişileri bilmek
- Dünden bugüne cerrahi hemşireliğinin gelişmesinde önemli olayları/kişileri bilmek
- Cerrahi hemşirliğini diğer alanlardan farklı kılan özellikleri bilmek

Ünite 1

CERRAHİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Geçmişe bakmak:

- Bugüne nasıl geldiğimizi öğretir.
- Geleceğe ışık tutar.
- Tarih bir silahtır. Geçmiş kavrama şeklimiz bugün nasıl hareket edeceğimizi etkiler.

GİRİŞ

- Geçmişte en son başvurulan tedavi yöntemiydi
- Bugün ilk düşünülen tedavi seçeneği

GİRİŞ

- Cerrahi
“yaralanma” olan
“cerh”
sözcüğünden
türetilmiştir

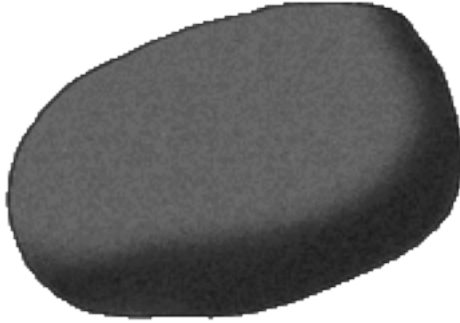
TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

Taş Devri

- Cerrahinin geçmişi mağara dönemiyle başlar.

TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

Paleolitik devirdeki Levallois yöntemiyle mızrak ucu yapımı (*canlandırma*).

https://tr.wikipedia.org/wiki/Eski_Taş_Çağı

TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

CilalıTaş Devri

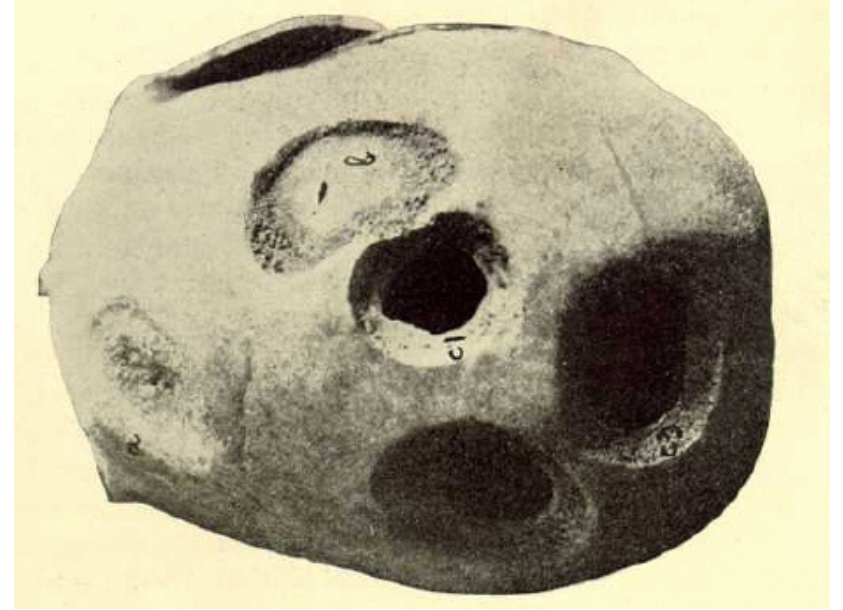
- Epilepsi nöbetleri ve sürekli baş ağrısı ile baş çıkmada kafatası kemiklerine delik açtıkları ileri sürülmektedir.

TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

Paleolitik- Neolitik Dönem

- İlkel toplumlarda **trepanasyon** girişiminin yapıldığı kafataslarının bulunduğu bildirilir

TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

Paleolitik- Neolitik Dönem

- Yukarı Mısır'da kazı yapılan mezarlarda **femur kırıklarının** tespitinde kamyş ve ağaç kabuğundan yapılmış 500 yıllık atellerin bulunduğundan söz edilir.

TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

Bakır Taş Çağı (Geç Neolitik Çağ)

- **Şarabın anestezi amaçlı kullanımı** ve MÖ. 4000 yıllarında Meksikalı Cerrahların **tümörleri çıkarma** girişimleri, önemli adımlar olarak belirtilir.

TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

Bakır Taş Çağı (Geç Neolitik Çağ)

- Ebers ve E. Smith'e ait papiruslarda (MÖ 3000) çeşitli cerrahi uygulamaların yanı sıra meme kanseri tanısı ve tedavisine ait bilgiler de yer alır.

TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

Orta Tunç Çağı (Eski Hitit Çağı- Asur Ticaret Kolonileri çağı)

- Yazının bulunması ile cerrahi belgeler günümüze dek gelmiştir.
- Eski Babil hükümdarlarından **Hammurabi**'ye ait kanunlarda tıbbi ilgilendiren maddeler vardır.

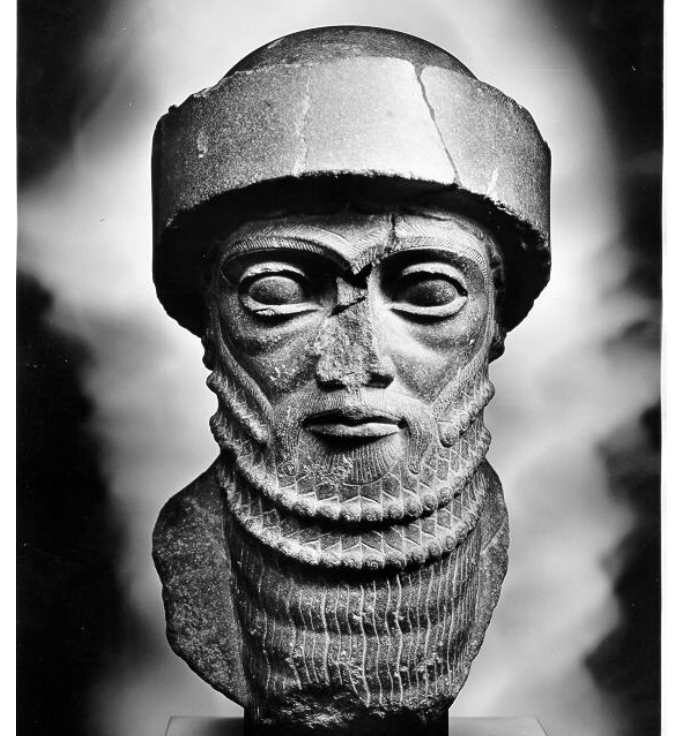
TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

Orta Tunç Çağı (Eski Hitit Çağı- Asur Ticaret Kolonileri çağı)

Hammurabi Kanunları

MÖ 1700'lü yıllarda:

- Mesaneden taş çıkarılması
- kırık tedavisi
- Katarakt ameliyatlarına ilişkin bilgi...
- Tıbbi hataların cezalandırılması ve kanun kapsamına alınması...

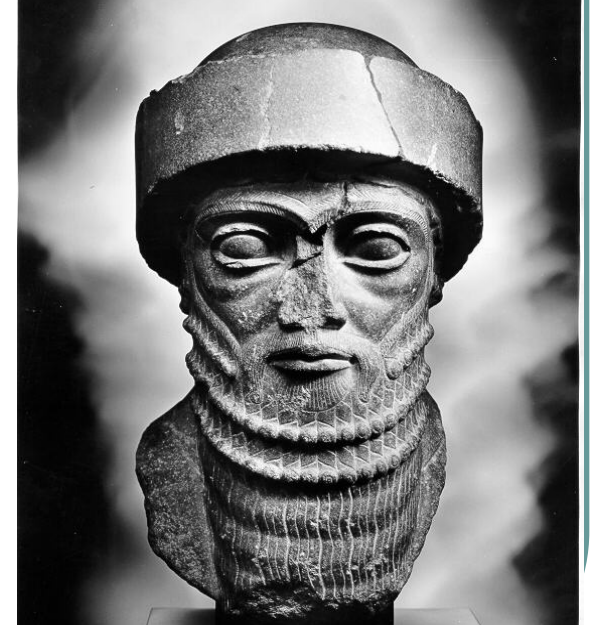
TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

Orta Tunç Çağı (Eski Hitit Çağı- Asur Ticaret Kolonileri çağı)

Babilliler döneminde her hastalık ve tedavi yöntemi için:

- Ruh hekimi
- Ot hekimi
- Bıçak hekimi

gibi ayrı hekimler bulunmaktadır

TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

Tunç Çağı- Bronz Çağı

İbranilerin dinsel kitabı Tanah'ta

- Çıkık, fistül tedavisi
- Kol ve bacak amputasyonu
- Kafa kemiklerinin açılması
- Hamile kadınların ölmesi durumunda bebeğin alınması gibi açıklamalara yer verilmiştir.

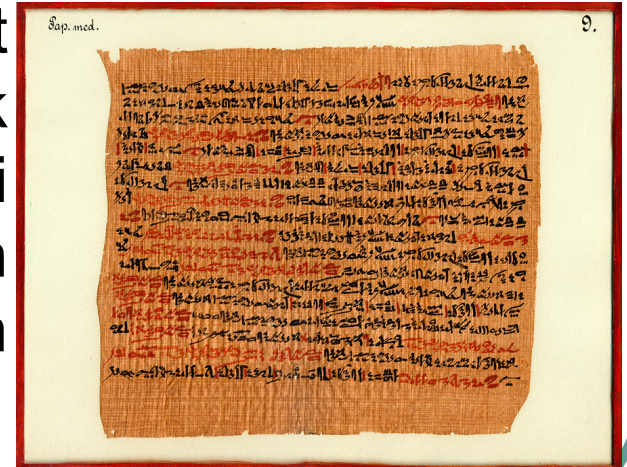
TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

Tunç Çağı- Bronz Çağı

Hearst Papirüsü

18. Sülâle (III. Tuthmosis) Dönemi'ne aittir ve ^[1] M.Ö. 1550 yıllarında yazılmıştır.^[2] Papirüs, şu an California Üniversitesi'ndedir. Mesane, kan ve saç problemleri ile böcek ısırılmaları ^[1] kırık-çıkıklar ile ilgili bilgiler içerir.^[2]

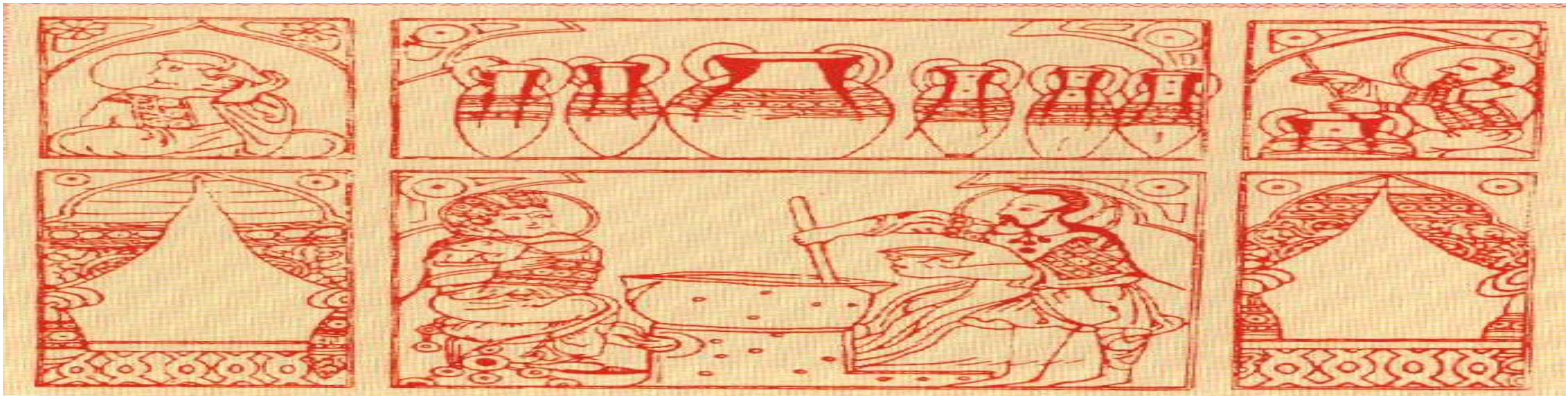
- MÖ 1500 yıllarına ait Hearst Papirusu'nda bazı kemik kırıklarının parmak uçlarındaki infeksiyonların tanı ve tedavisinin yapıldığı, mandibula çikiğinin yerine konulması anlatılır.

TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

Mısır Çağı

Hastalıkların “görünmez dünyadan” geldiğine inanılıyordu. Eski Mısırlılar eczacılık konusunda çok ilerlemişlerdi. Her türlü hastalık için hayvan salgı ve organlarından yapılmış ilaçlar ve özel diyetler vardı.

TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

Mısır Çağı

Mısır medeniyetinde, hem akılcı hem de sihirci dinsel unsurları içeren mumyalama ve sünnet işleminin iyi yapıldığı belirtilir.

TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

Mısır Çağı

Aynı dönemde anatomi bilgisi yeterli değildi.

Çünkü tıp dışındaki kişilerce mumyalama yapılmıştır.

Ancak zamanla mumyalama işlemi ile insan anatomisi anlaşılmaya başlanmıştır.

TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

Mısır Çağı

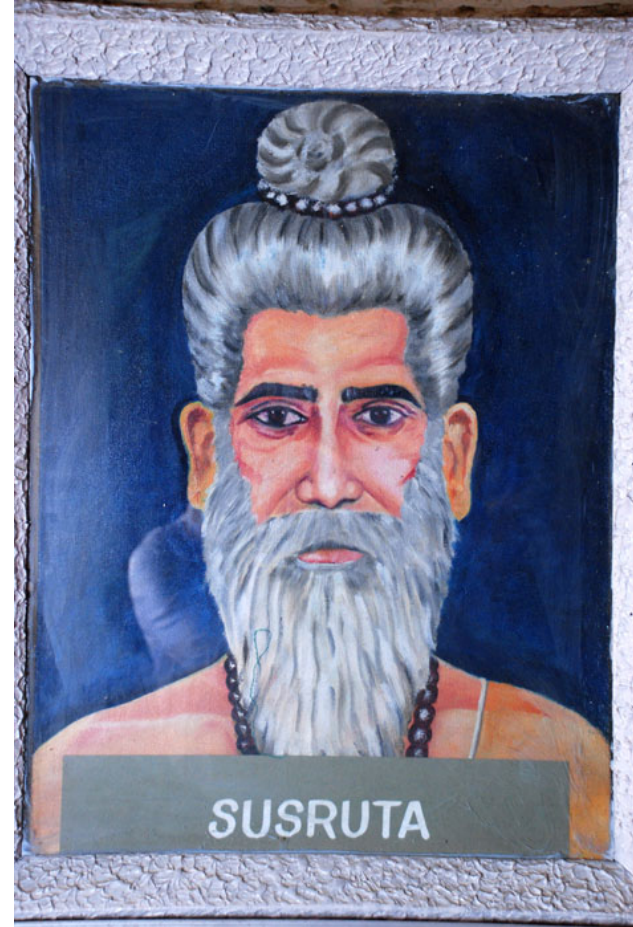
- Dikkat çeken diğer bir özellik ise, temizliğe verilen önemdi.

TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

Hindistan

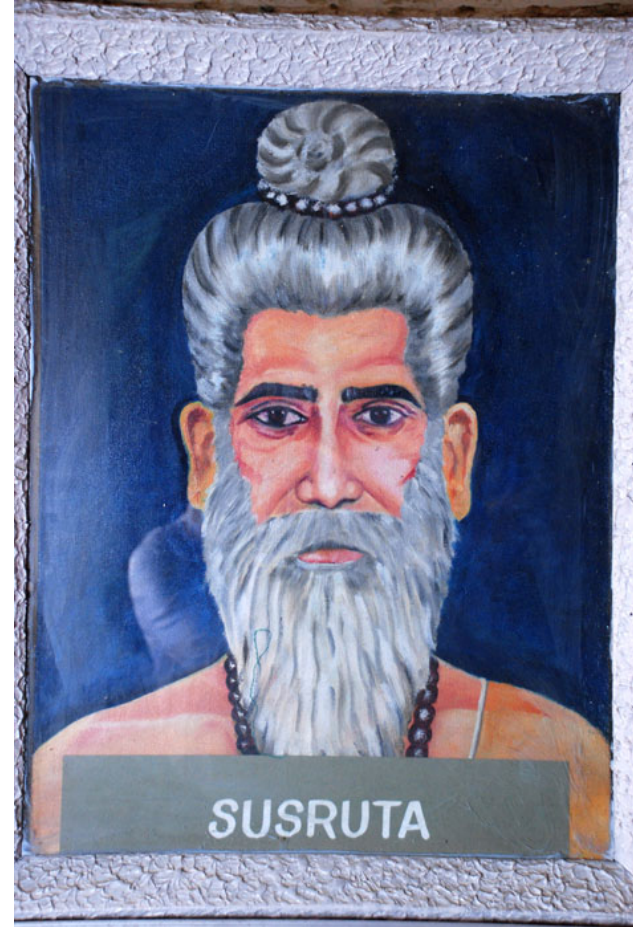
- Tıp bilimi konusunda zengin bir mirasa sahip.....
- Hintli cerrahlar burun, kulak gibi organların estetik onarımında oldukça başarılı olmuşlar

TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

Hindistan

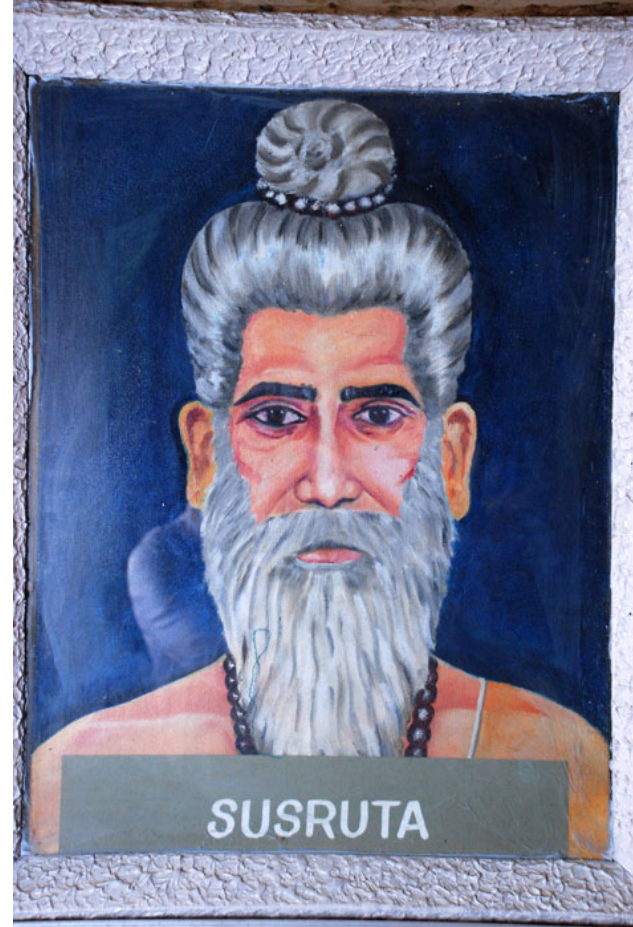
- Hindistan'da zina cezası olarak burun kesilmekteydi.
- Bu kişilere yapılan cerrahi girişimler plastik ve estetik cerrahinin gelişmesini sağladı.

TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

Hindistan

TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

Hindistan

Sümer Tabletlerinde

- Kalp, akciğer ve damarlardaki kan akımının önemle irdelendiği
- Bir çok cerrahi aletin kullanıldığı anlatılır...

TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

Hindistan

- Hemşireliğe ilişkin ilk uygulamaların MÖ 800'lü yıllarda Hindistanda olduğu
- Ve erkek hemşirelerin hastanelerde bakım uyguladıkları belirtilir.

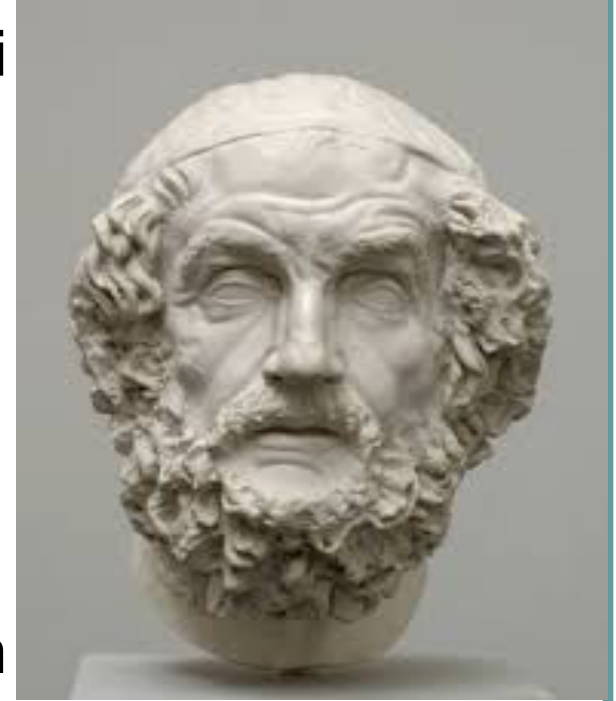
TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

Yunan ve Roma Medeniyeti

- Antik Yunan tıbbı ile ilgili en önemli kaynak **Homeros**

İlyada adlı eserinde,

- ok ve ciritlerin çıkarılması
- Bandajlama ve kompresler
- Kanamayı durdurma
- Yaraları balmumu ile iyileştirme
- Bitkisel özlerle yapılan ilaçlar dan söz etmektedir.

TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

Yunan ve Roma Medeniyeti

Akhilleus ve Patroklos
Yarayı bandajlama örneği

Antik Yunan'da Truva savaşında (MÖ. 1184) yaralanan **Patroklos'un** yarasını **Aşil'in** günümüzdeki yöntemle çok benzer şekilde sararken görülen resmi...

Berlin'de Eski Eserler Müzesi'nde sergilenmektedir.

TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

Yunan ve Roma Medeniyeti

- Latince tıp alanında kullanılmış
- Bu dönemde cerrahi özel bir uzmanlık dalı olmaya başlamış

A Alpha (ai-fah)	B Beta (bay-tah)	Γ Gamma (gam-ah)	Δ Delta (del-ta)	E Epsilon (ep-si-lon)	Z Zeta (zay-tah)
H Eta (ay-tah)	Θ Theta (thay-tah)	I Iota (eye-o-tah)	K Kappa (cap-pah)	Λ Lambda (lamb-dah)	M Mu (mew)
N Nu (new)	Ξ Xi (zie)	O Omicron (om-e-cron)	Π Pi (pie)	P Rho (roe)	Σ Sigma (sig-mah)
T Tau (taw)	Υ Upsilon (up-si-lon)	Φ Phi (fie)	X Chi (kie)	Ψ Psi (sigh)	Ω Omega (oh-may-gah)

TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

Yunan ve Roma Medeniyeti

- Çağının en büyük hekimi ve cerrahı: **Hipokrat**
- Tıbbi rapor tutma geleneğini başlatmış
- Çeşitli eserler vermiş:
“Teşhis kitabı”
“Cerrahi Üzerine”

(MÖ.460-İstanköy-MÖ.377-Larissa)

TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

Yunan ve Roma Medeniyeti

- Günümüzde tedavi etme sanatı ahlakının değer ve önemini vurgulayan Hipokrat Yemini halen kullanılmaktadır.

ЩЕ ПАЗЯ ЖИВОТА СИ ЧИСТ И СВЕЩЕН, КАКТО И МОЕТО ИЗКУСТВО. ВСИЧКО, КОЕТО ВИДЯ ИЛИ ЧУЯ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СВОЯТА ПРОФЕСИЯ, КОЕТО НЕ БИВА ДА СЕ РАЗПРАВЯ, АЗ ЩЕ ГО ПАЗЯ В ТАЙНА И ЩЕ ГО СМЯТАМ ЗА НЕЩО СВЕЩЕНО. АКО ИНТЕРЕСИТЕ НА БОЛНИЯ ИЗИСКВАТ ДА ТЪРСЯ СЪВЕТ ОТ КОЛЕГИТЕ СИ ПО ПРОФЕСИЯ, САМИЯТ АЗ НИКОГА ДА НЕ ОТКАЗВАМ СЪВЕТ И ПОМОЩ. КЪЛНА СЕ ДА ПАЗЯ ВЕРНОСТТА НА ТАЗИ КАЕТВА ПРЕЗ ЦЕЛИЯ СИ ЖИВОТ.

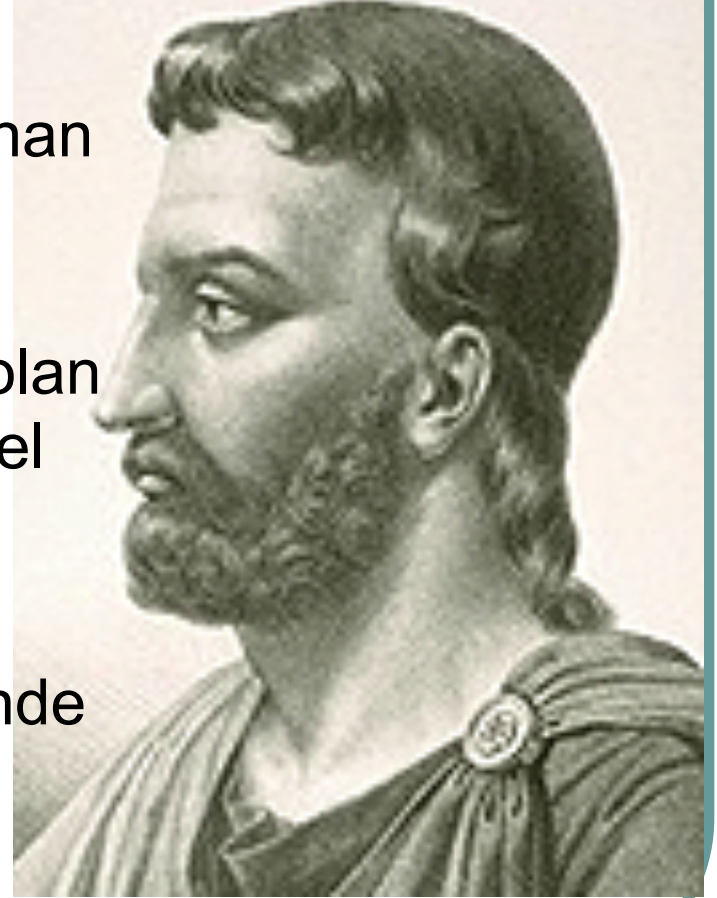
Заклех се !

TARİH ÖNCESİ ÇAĞ

Yunan ve Roma Medeniyeti

- Roma İmparatorluğunda tıp Yunan ve Mısır kültürünün etkisinde gelişmiştir.
- Romalılar döneminde yaşamış olan **Celsus**, cerrahi uygulamalarda el becerisi üzerinde durmuş.
- Aslen hekim değil
- Yaralar ve amputasyonlar üzerinde tanımlamalar yapmış

ORTA ÇAĞ !!!!!!!!!!!!!

Cerrahide gerileme...

- Roma İmparatorluğu'nun yıkılması
- Daha önce üretilen fikirlerin eserlerin yok edilmesi
- Kilisenin felsefi düşüncelerinin egemen olması
- Tedavi arayışı için kiliselere yönelme
- **Berber cerrahlar**

ORTA ÇAĞ !!!!!!!!!!!!!

Cerrahide gerileme...

- Kilise fanatik tutumu ile ilk çağlardaki gibi hastalığı gnahka kişinin cezalandırılması olarak değerlendirmiştir.
- Hasta bakımını ilahi g olarak üstlenmiştir.
- Orta ađ'ın başlarında cerrahlar, fitik ve katarakt ameliyatlarını yapan gezginlerdi

İSLAMİYETİN ETKİSİ

- Roma İmparatorluğu'nu yıkan barbarların aksine Araplar ele geçirdikleri toprakların kültürünü ve bilgi birikimini öğrenmeye çalışmışlardır.

İbn-i Sina (MS.980–1037)

İSLAMİYETİN ETKİSİ

- Eski Yunan'da var olan eserlerin doğu dillerine çevrilmesi ile doğuda tıp alanında büyük gelişme kaydedilmiş.

İbn-i Sina (MS.980–1037)

İSLAMİYETİN ETKİSİ

- **“Tıp Kanunu”** isimli eserinin yarım asır Avrupa ve Asya tıbbına yön verdiğinden söz edilir.
- Ameliya sırasında temiz aletlerin kullanılması,
- Ameliyat sonrası hasta bakımının, ameliyat yeri temizliğinin ve beslenmenin önemini ifade etmiştir

Hekimlerin piri olarak bilinen İbn-i Sina'nın, karaciğer, akciğer, kalp ve beyin ile ilgili tanımlamaların yer aldığı bir çalışması

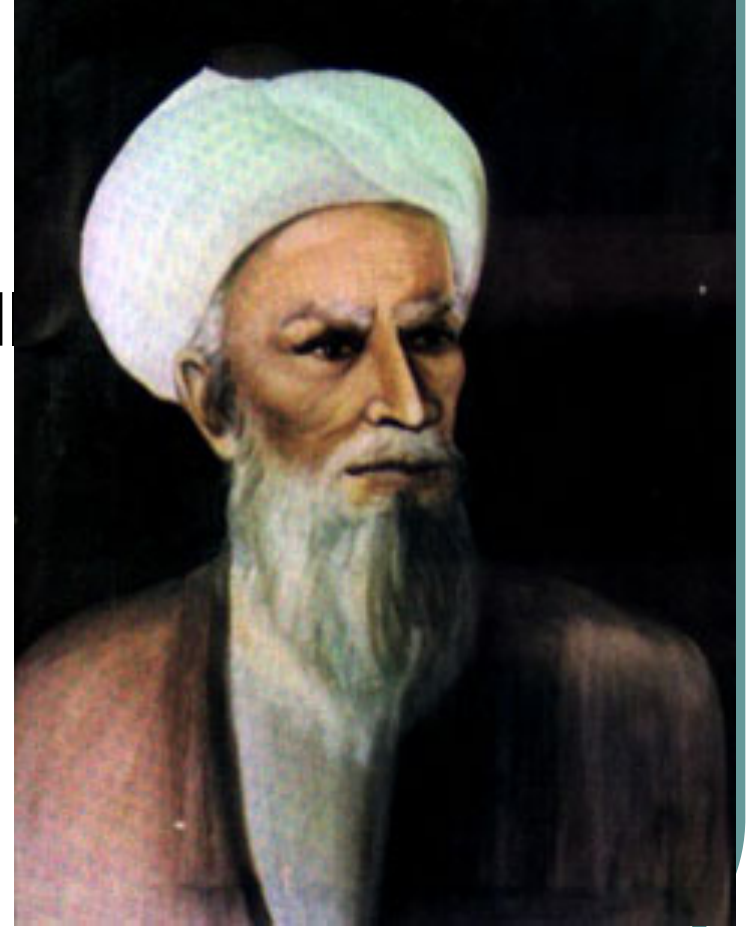

İSLAMİYETİN ETKİSİ

- RAZİ

Çok iyi bir gözlemci...

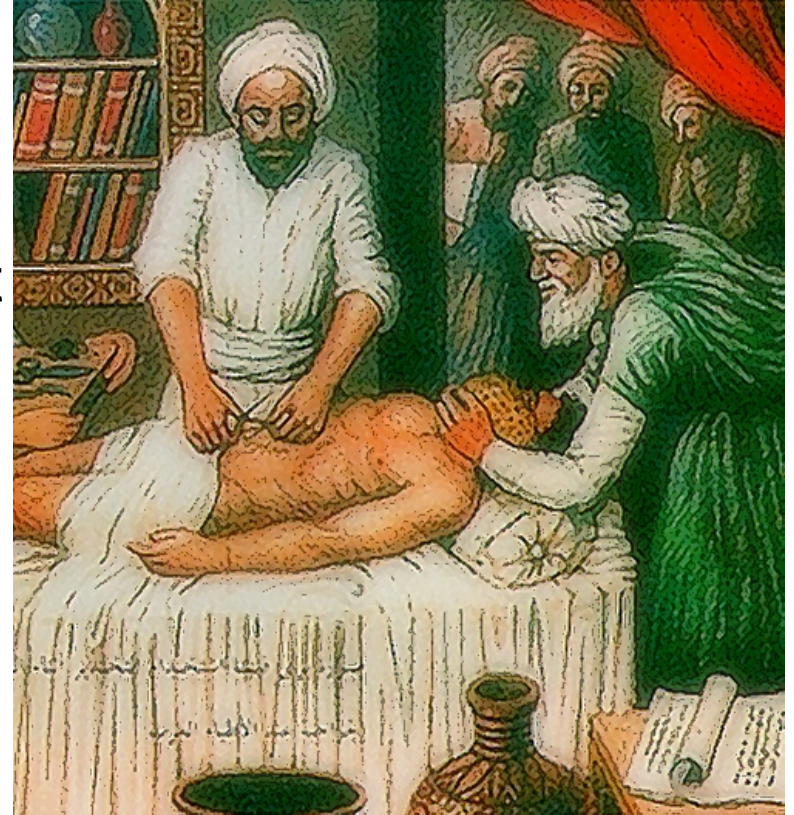
"**El Hevi (Liber Continens)**" adlı eser, hastalıkların teşhis ve tedavisi üzerine yazılmış döneminin en geniş tıp ansiklopedisidir.

İSLAMİYETİN ETKİSİ

Kitab'ül Cerrahiye

- Bulduğu ameliyat yöntemleri ve 200'ün üzerinde alet hala kullanılmaktadır
- Kanama kontrolünde katküt ve pens kullanmış

Ebu El Kasım Halefi Bin Abbas El Zehravi (936–1013)

ANADOLU SELÇUKLU DÖNEMİ ETKİSİ

- Anadolu Selçuklu Dönemi'nde darüşşifa, darüssiha veya bimaristan ismi ile hastaneler açılmıştır.
- Musul'da **Gökbörü Hastanesi**'nde, Kayseri'de **Gevher Nesibe Darüşşifası**'nda ve Gıyaseddin'in Tıphanesinde, usta cerrahlar görev yapmışlardır.

ANADOLU SELÇUKLU DÖNEMİ ETKİSİ

Kayseri Gıyasettin Tıp Okulu

Gevher Nesibe Sultan Hastanesi

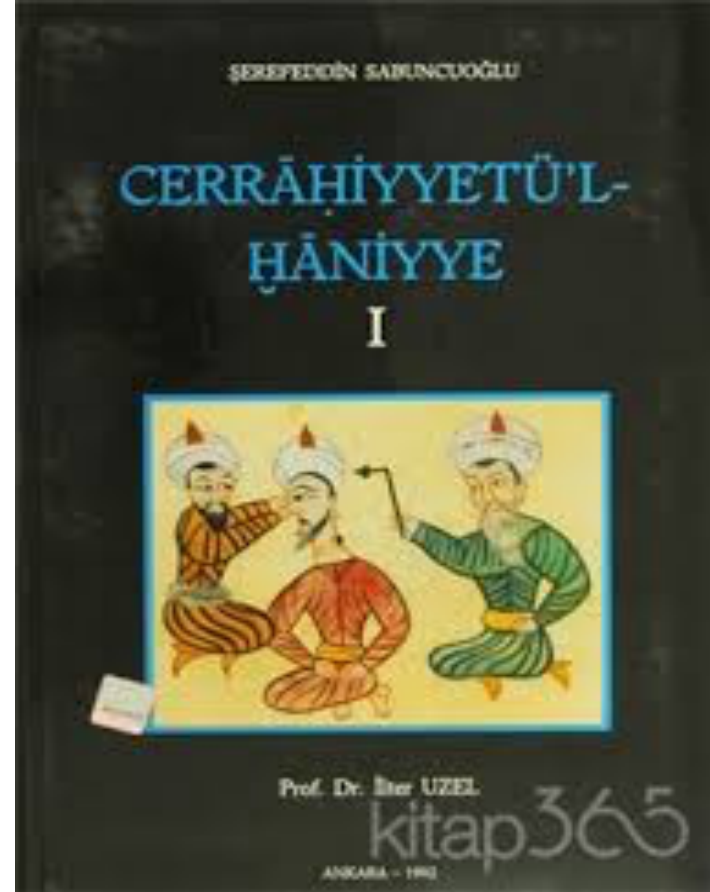
OSMANLI DÖNEMİ ETKİSİ

- Arabistan ve Orta-Asya'dan gelen bilim adamları ve İstanbul'un fethi sayesinde 1450-1730 yılları arasında tıp gelişmiştir.
- İstanbul'un fethinden sonra Osmanlı Devleti, tıp alanında Türk- İslam Dünyası'nın merkezi olmuştur.
- Şerefeddin Sabuncuoğlu, Fatih Sultan Mehmet döneminin en ünlü cerrahlarından.
- “Cerrahiyyetü'l Haniyye” isimli eserle dünya tıp tarihine geçmiştir.

OSMANLI DÖNEMİ ETKİSİ

Sabuncuoğlu Şerefeddin (1386-1470)

OSMANLI DÖNEMİ ETKİSİ

Cerrahiyyatü'l-Hâniyye'den bir çizim:
Diş tedavisi

Cerrahiyyatü'l-Hâniyye'den bir çizim

Cerrahiyyatü'l-Hâniyye'den bir çizim:
Kellik'i tedavi ederken

OSMANLI DÖNEMİ ETKİSİ

HAÇLI SEFERLERİ, İSTANBUL'UN FETHİ İLE DOĞU BATI ARASINDAKİ İLETİŞİM, DOĞUDAKİ İLERLEMELERİ BATIYA AKTARMIŞTIR

Barutun keşfi

- Uzun yıllar karanlık dönem yaşayan cerrahi önem kazanmış.....

CERRAHİNİN GELİŞMESİNDE ÖNEMLİ ADIMLAR

18. yüzyılda amputasyon cerrahisi

15. yüzyılda amputasyon cerrahisi

CERRAHİNİN GELİŞMESİNDE ÖNEMLİ ADIMLAR

Pare (1510-1590) XVI. Yüzyılda modern cerrahiye geçişi başlatmış (berber cerrah).

- Tüfek Yaralarının Tedavisi
- Genel Anatomi
- Genel Cerrahi kitapları.....

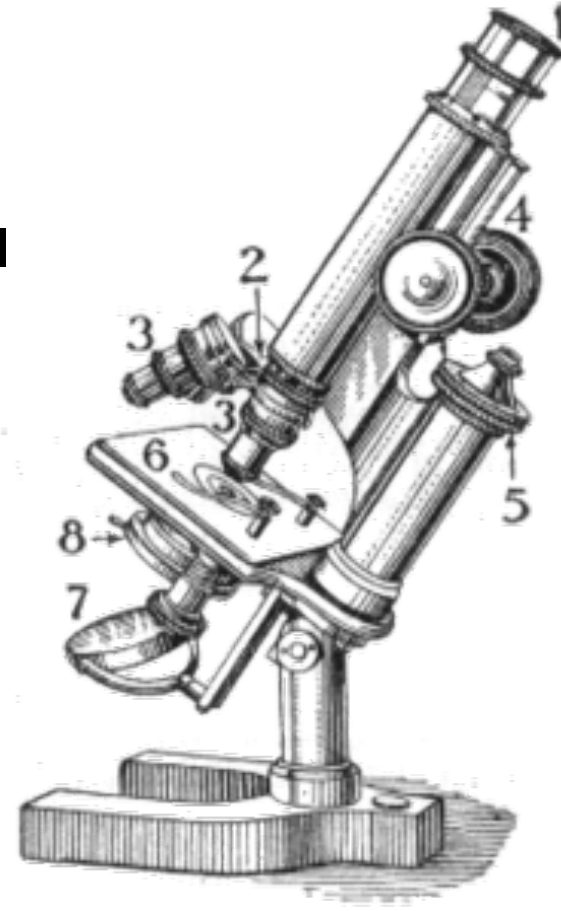

**Anestezi amacıyla bacağı klemp
koyularak hissizlik oluşturulması**

CERRAHİNİN GELİŞMESİNDE ÖNEMLİ ADIMLAR

- XVII. Yüzyılda dolaşım konusunda bilgi içeriğinin artması, mikroskobun icadı alana ışık tutmuştur

CERRAHİNİN GELİŞMESİNDE ÖNEMLİ ADIMLAR

- XVIII. Yüzyılda John Hunter'in anatomi ve fizyolojiyi çalışmalarına temel alması cerrahinin kesin olarak ayrı bir bilim dalı olarak kabulüne ortam hazırlamıştır

CERRAHİNİN GELİŞMESİNDE ÖNEMLİ ADIMLAR

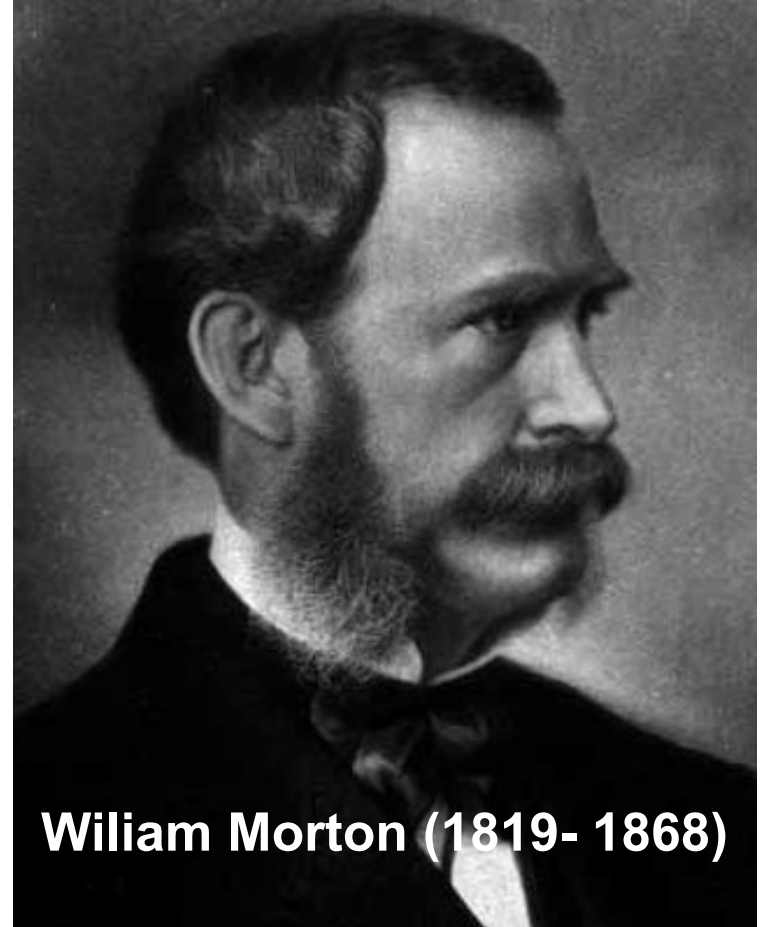
- Morgani ve Virchow patolojik anatominin temelini atmaları

Virchow (1821-1902)

CERRAHİNİN GELİŞMESİNDE ÖNEMLİ ADIMLAR

- Long ve Morton'un girişim sırasında ağrı algılamasını önlemek için anestetik madde kullanmaları

William Morton (1819- 1868)

Ayrıca:

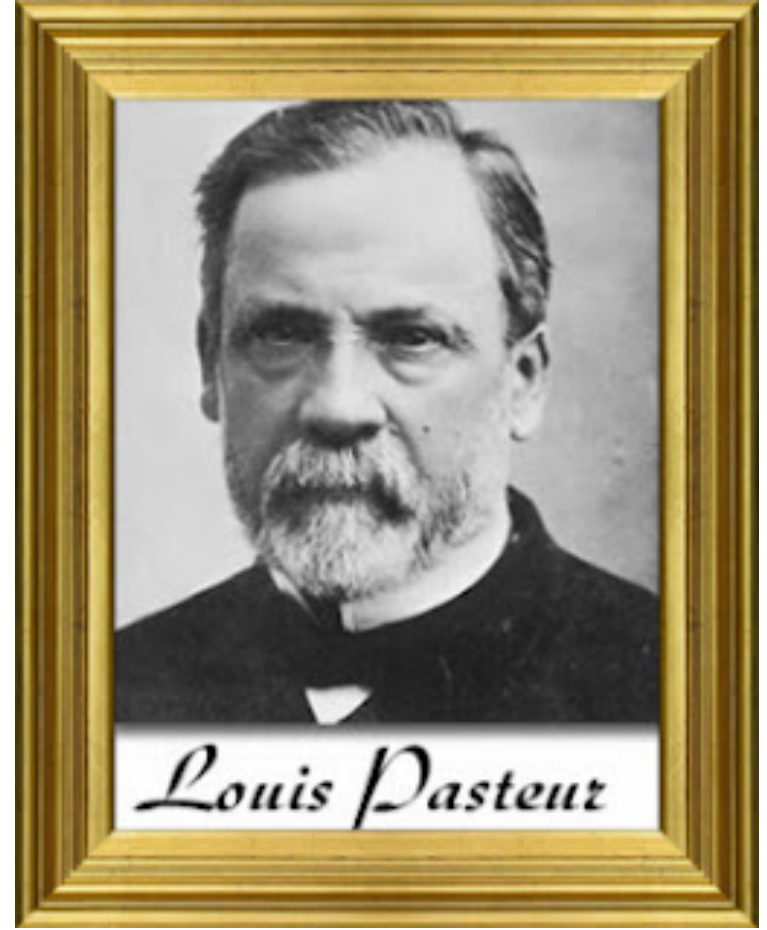
- Anatomi ve fizyoloji alanındaki ilerlemelerle cerrahinin başarısını olumsuz etkileyen **ağrı, kanama, enfeksiyon, şok** gibi komplikasyonların engellenmesine ilişkin yaklaşımlar cerrahinin gelişimine en önemli katkıyı sağlamıştır.

CERRAHİNİN GELİŞMESİNDE ÖNEMLİ ADIMLAR

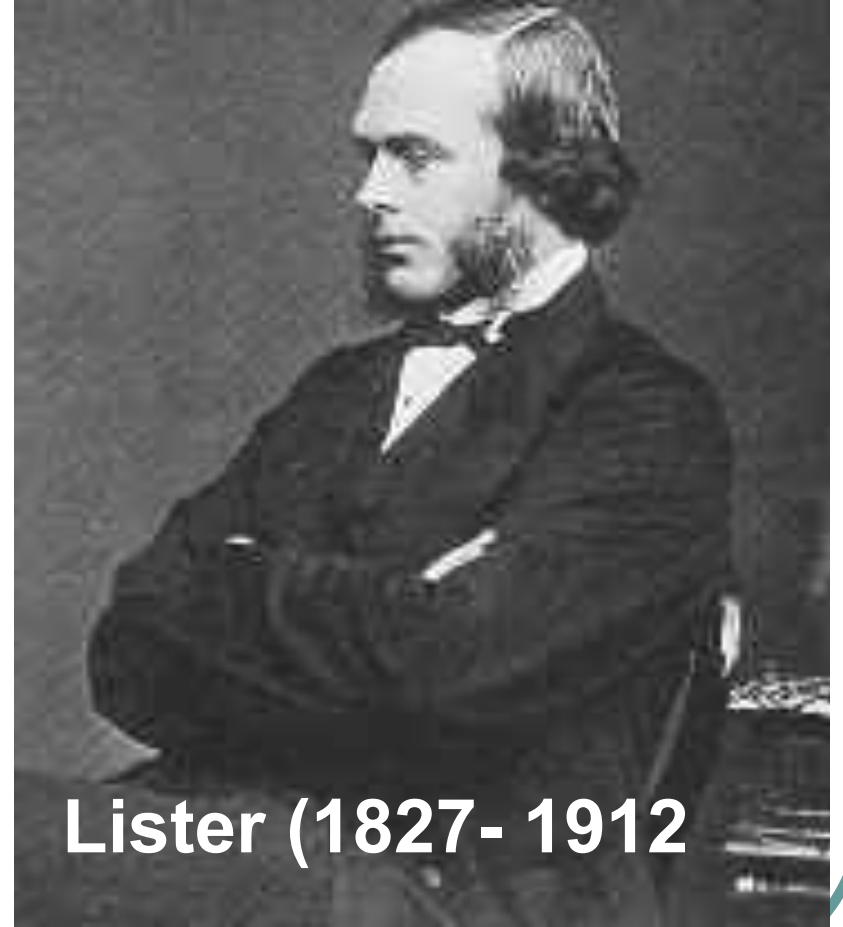
- Pasteur'ün mikroorganizmaların varlığını gündeme getirmesi.....

VE

CERRAHİNİN GELİŞMESİNDE ÖNEMLİ ADIMLAR

- Lister'in bunu yaralarda enfeksiyon gelişimi ile bağdaştırması ve enfeksiyon kontrolüne yaklaşımı...

Lister (1827- 1912)

CERRAHİNİN GELİŞMESİNDE ÖNEMLİ ADIMLAR

- Lister- Antisepsi

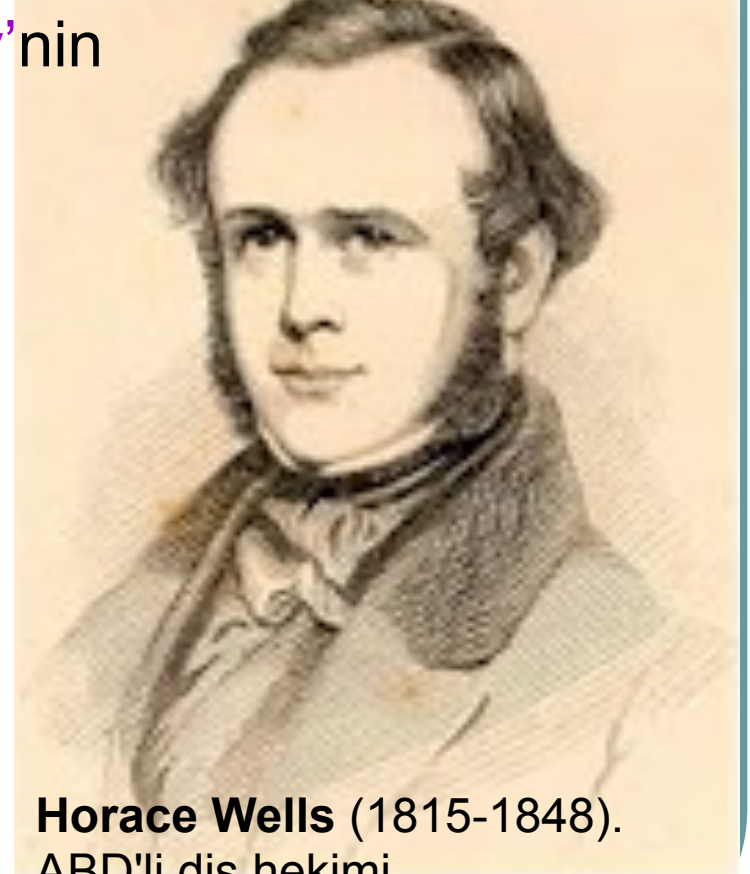
CERRAHİNİN GELİŞMESİNDE ÖNEMLİ ADIMLAR

- Leonardo da Vinci anatomi bilim dalının gelişimine büyük katkı sağlamış

CERRAHİNİN GELİŞMESİNDE ÖNEMLİ ADIMLAR

- İngiliz kimyacı **Humphrey Davy**'nin keşfettiği güldürücü etkisi olan **azot protoksiti** **Horace Wells**'in kullanması

Horace Wells (1815-1848).
ABD'li diş hekimi.

CERRAHİNİN GELİŞMESİNDE ÖNEMLİ ADIMLAR

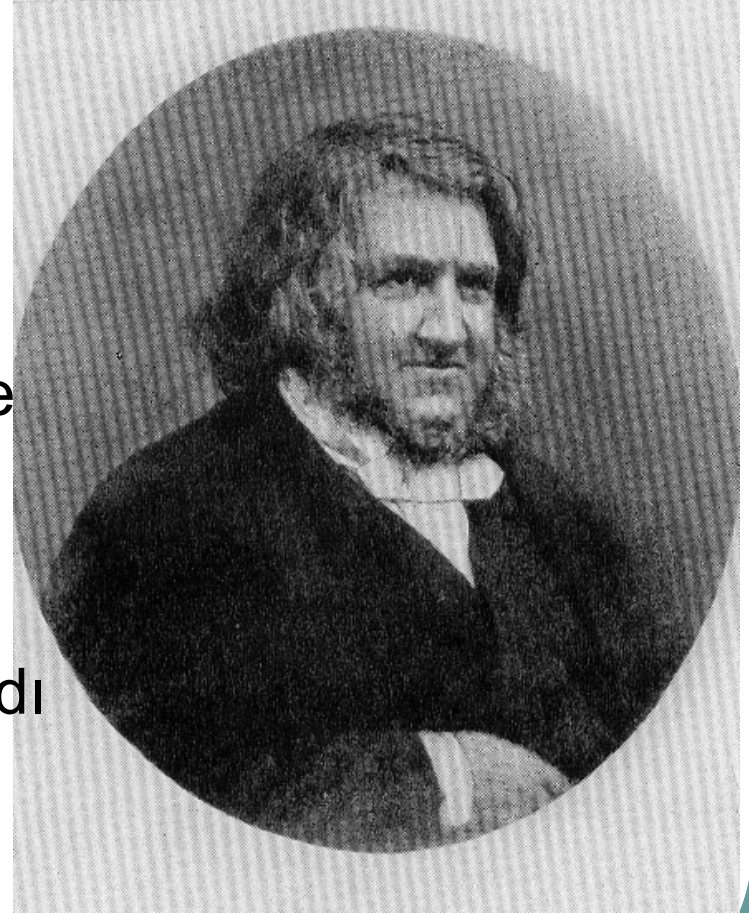

Morton, bir hastaya eter anestezi verirken

CERRAHİNİN GELİŞMESİNDE ÖNEMLİ ADIMLAR

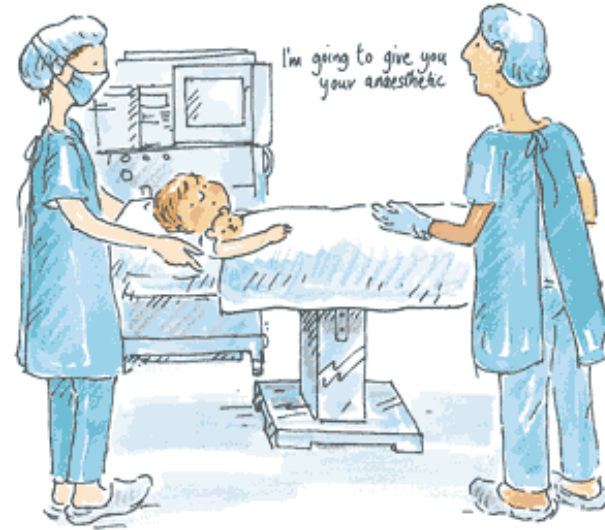
- Simpson 1847'de kloroformun anestezi özelliklerini keşfetti.
- Kloroform serptiği bir mendili, doğum yapacak kadının ağız ve burnuna yerleştirip buharı solumasını sağlayarak ağrısız doğum yaptırdı.
- Doğan çocuğa "Anaesthesia" adı verildi.

James Young Simpson (1811-1870)

CERRAHİNİN GELİŞMESİNDE ÖNEMLİ ADIMLAR

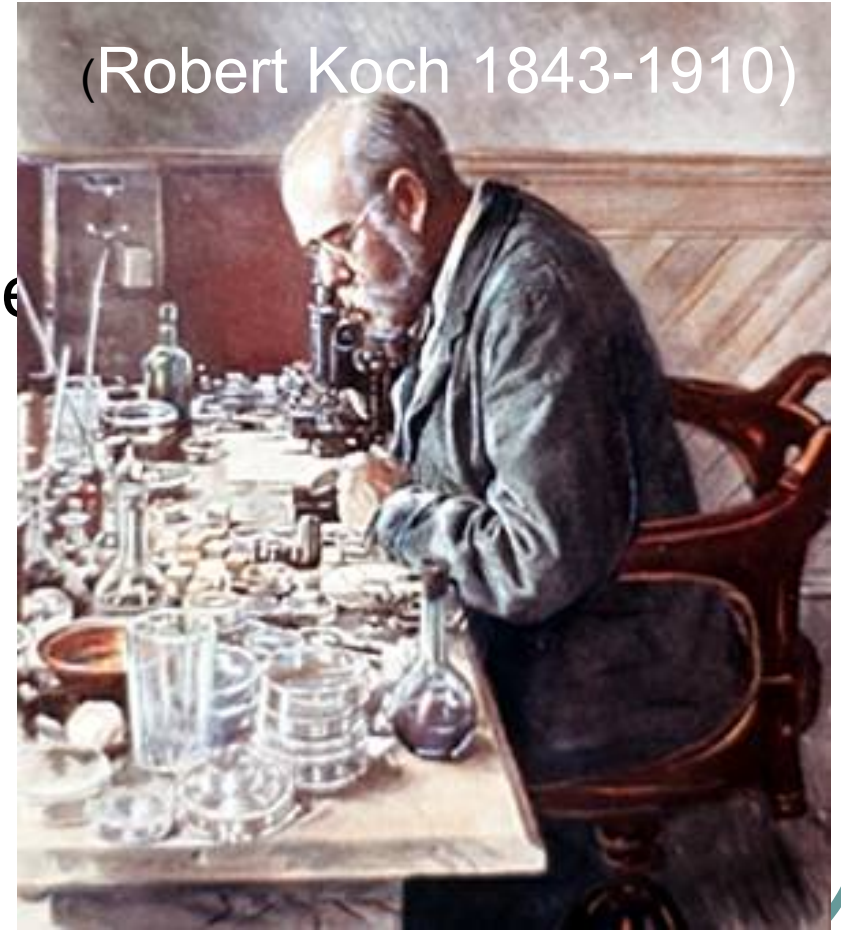
- Son 20-30 yılda anesteziyoloji alanında önemli adımların atılmış olması sonucu ağrı yönetimi hastalar tarafından cerrahinin kabulünde etkin olmuştur.

CERRAHİNİN GELİŞMESİNDE ÖNEMLİ ADIMLAR

Koch ve arkadaşlarının:

- Buhar ve sıcak havanın mikroorganizmaları öldürme özelliğine sahip olduğunu belirlemeleri...

CERRAHİNİN GELİŞMESİNDE ÖNEMLİ ADIMLAR

Mikulicz

- Antiseptiklerin yaraya uygulanması yerine, asepsi kurallarının kullanımı üzerinde durması
- **Steril gömlek giyme** ve sterilizasyon kontrolünün önemini vurgulamış

CERRAHİNİN GELİŞMESİNDE ÖNEMLİ ADIMLAR

- 1894'te Hunter Robb "Aseptik Cerrahi Teknik" adlı kitabında cerrahlara eldiven giymelerini önermiş.

CERRAHİNİN GELİŞMESİNDE ÖNEMLİ ADIMLAR

- **C. Fluegge** XIX. Yüzyılın sonlarında konuşma, öksürme, aksırma yoluyla çevreye yayılan boğaz, burun boşluğundaki mikropların 4-5 cm lik alanda havaya yayılarak 6-8 saat canlı kalma özelliği taşıdıklarına dikkat çekmiştir...
- 1930'larda maske kullanımını başlamış...

TÜRKİYE'DE MODERN CERRAHİ

- Aseptik ilkelerin henüz kullanılmadığı dönemde içinde ameliyathane de bulunan bir hastane yapımını gerçekleştirmiş...

Cemil Topuzlu 1868-1958

20.YÜZYILIN ÖNEMLİ GELİŞMELERİ

- Videoendoskopik cerrahi
- Bilinçli antibiyotik kullanımı
- Ultrasonografi
- Nükleer tıp alanındaki gelişmeler

Manyetik rezonans

Pozitron Emisyon Tomografi (PET)

SONUÇ OLARAK

- Tıbbın her dalında meydana gelen hızlı ilerlemeler
- Teknolojik gelişmelerin cerrahi alanında kullanılması
- Tanı yöntemlerindeki ilerlemeler
- Bakım hizmetlerinin niteliğinin artması
- Toplumun kültür düzeyindeki yükselme
- Bireylerin kendi sağlıklarını önemsemeleri

Cerrahi girişimleri artırmıştır

CERRAHİ HEMŞİRELİĞİ

- Hastanın sağlık ve iyiliğinin yeniden kazanılması ve sürdürülmesi için **fiziksel, psikolojik ve sosyal gereksinimlerinin belirlenerek bilimsel bilgi üzerine temellendirilmiş** hemşirelik faaliyetlerinin koordine edildiği ve **kişiselleştirilmiş bakımın** uygulandığı hemşirelik bilimidir.

CERRAHİ HEMŞİRELİĞİNİN TARİHÇESİ

İlk çağlardan başlayarak bireylerin sağlık sorunlarının çözümünde öncelikle kadınların rol üstlendikleri bilinir

Kayıtlarda cerrahi hemşireliğine ilişkin bilgiye rastlanmamasına karşın;

- Bandaj yapma
- Yağ, şarap ve kına çiçeği ile pansuman
- Laksatif kullanımına ilişkin bilgiler vardır.

CERRAHİ HEMŞİRELİĞİNİN TARİHÇESİ

- Milattan Önce 800'lü yıllarda, Hindistan da hemşireliğin ilk prensip ve uygulamaları ile ameliyathane hemşireliğinden söz edilmiştir.
- Hindistanlı hekim Susruta, cerrahide hemşireleri asistan olarak çalıştırmıştır.

CERRAHİ HEMŞİRELİĞİNİN TARİHÇESİ

IV. Yüzyılda yaşıyan ve hastalara bakım konusunda duyarlı olan **Fabiola**, kötü kokulu cerahatlı yaraların yıkanması için uğraş vermiştir.

CERRAHİ HEMŞİRELİĞİNİN TARİHÇESİ

- 1854 Kırım savaşı sırasında F. Nightingale'in hasta ve yaralı askerlerin bireysel hijyenleri ve uygun çevre koşullarının sağlanmasının önemini vurgulaması ölüm oranlarını azaltmış.

CERRAHİ HEMŞİRELİĞİNİN TARİHÇESİ

- Tıp alanında gözlenen sürekli gelişimler, hastanelerin kurulmasına ve hemşirelik alanında çeşitliliğe öncülük etmiştir.

CERRAHİ HEMŞİRELİĞİNİN TARİHÇESİ

- 20. Yüzyılın başlarında Amerika'daki büyük hastanelerin çoğunluğunda erişkin hastalara hizmet sunmak üzere **dahiliye**, **cerrahi** ve **doğum** servisleri oluşturulmuştur.
- Bu durum, bu ünitelerde görev üstlenecek hemşirelerin yetiştirilmesini gündeme getirerek, hemşirelik eğitimi yönlendirici olmuştur.

CERRAHİ HEMŞİRELİĞİNİN TARİHÇESİ

- Hemşirelik derslerinde cerrahi aletler ve ameliyata hazırlık, bandajlama ve hemostaz konularına ilk kez 1875'lerde yer verilmiştir.
- Cerrahi hemşiresinin 1890'larda görevi cerraha ameliyat sırasında sünger uzatmak ve sargı beziyle asiste etmektir.

CERRAHİ HEMŞİRELİĞİNİN TARİHÇESİ

Safiye Hüseyin Elbi

- **Hilal-ı Ahmer Cemiyeti** Başkanı **Besim Ömer paşa'nın** organize ettiği hasta bakıcı kurslarına katılmış,
- Balkan Harbi'nde İngilizlere verilen Kızılhaç hastanesinde çalışmıştır.

SAFİYE HÜSEYİN ELBİ (1881-1964)

CERRAHİ HEMŞİRELİĞİNİN TARİHÇESİ

- **Safiye Hüseyin Elbi**, ameliyatlara girmiş, yaralıların yardımına koşarak yaralarını sarmış, yara bakımında uzmanlaşmıştır.
- **Çanakkale Savaşı** sırasında askerlerin yanında Çanakkale'ye giderek, yaralılara bakım vermek için gönüllü olmuştur.

CERRAHİ HEMŞİRELİĞİNİN TARİHÇESİ

- 1880'li yıllardan başlayarak **ameliyathane üniteleri**, hemşireliğin genel bir çalışma alanı olmuştur.
- XIX. Yüzyılda ameliyathane hemşireliğinin önemi gün ışığına çıkmıştır.

Rex Hospital operating room, 1909.
Photograph courtesy of North Carolina State Archives.

CERRAHİ HEMŞİRELİĞİNİN TARİHÇESİ

- M.Crawford 1945'te **scrub** ve **sirküle** hemşire kavramlarını kullanmıştır.
- Association of Operating Room Nurses (AORN) “Amerikan Ameliyathane Hemşireler Birliği” 1949'da kurulmuştur.

CERRAHİ HEMŞİRELİĞİNİN TARİHÇESİ

- Hastanın ameliyata hazırlığı, ortamın hazırlanması ve hastadan anamnez alma görevi 1900-1919 yılları arasında hemşireye verildi.
- Hastanın fiziksel ve ruhsal hazırlığı üzerinde durulmuş, fizyolojisi, patofizyolojisi, anatomisi, tıbbi ve cerrahi girişimleriyle 1920-1939 yılları arasında ilgilenilmeye başlanmıştır.

CERRAHİ HEMŞİRELİĞİNİN TARİHÇESİ

- Cerrahi ya da diğer invaziv girişimler nedeniyle **savunma refleksleri veya kendine bakabilme yetileri tehlikeye giren hastaların kişisel gereksinimlerini karşılamak üzere** hemşirelik sürecini kullanarak bakımı belirleyen, koordine eden ve bakım veren profesyonel hemşirelik işlevleridir.

GÜNÜMÜZDE CERRAHİ HEMŞİRESİ

Hastanın

- Ameliyata hazırlanmasında
- Ameliyat esnasında gözetmede
- Komplikasyonları önlemede
- Ameliyat sonrası bakımda önemli rol oynar.

GÜNÜMÜZDE CERRAHİ HEMŞİRESİ

Başarılı Bir Cerrahi Hemşiresi

- Cerrahi olarak tedavi edilmesi gereken hastalıklar ve buna eşlik eden süreci,
- Hastaların stresli duruma tepkilerini,
- Ameliyat öncesi uygun testler ve bunların sonuçlarını,
- Cerrahi işlem ile ilgili yan etkiler, olası riskler ve bu konuda alınacak önlemleri

İyi bilmeli ve değerlendirmeli...

CERRAHİ HEMŞİRELİĞİNİ DİĞER HEMŞİRELİK ALANLARINDAN AYIRAN ÖZELLİKLER 1

Cerrahi ortama giren hastalar

- 1- Anestezi ve sedasyon deneyimi yaşayacak
- 2- Tedavi sırasında geçicide olsa otonomilerini kaybedeceklerdir,
- 3- Cerrahi girişim onların beden bütünlüklerini bozacaktır.
- 4- Fonksiyon kayıplarına neden olacaktır,

BU NEDENLE HASTA AÇISINDAN CERRAHİ HEMŞİRESİNİN SAVUNUCU ROLÜ ÇOK ÖNEMLİDİR.

CERRAHİ HEMŞİRELİĞİNİ DİĞER HEMŞİRELİK ALANLARINDAN AYIRAN ÖZELLİKLER 2

Cerrahi ortam,

- Enfeksiyon
- Yaralanma,
- Tehlikeli maddelerle karşılaşma olasılığı nedeniyle bakım veren personel ve cerrahi girişim uygulanacak hasta için yüksek riskli bir ortamdır.

BU NEDENLE RİSKLERİ BELİRLEMİYİ VE KONTROL ALTINA ALMAYI GEREKTİRİR

CERRAHİ HEMŞİRELİĞİNİ DİĞER HEMŞİRELİK ALANLARINDAN AYIRAN ÖZELLİKLER 3

Cerrahi ortam,

- Teknolojik olarak son derece karmaşıktır.
- Ayrıca sağlık bakımında en hızlı gelişmelerin cerrahide olduğu bilinmektedir.
- Bu nedenle.....

YOĞUN DİKKAT, HIZLI DÜŞÜNME, KARAR VERME, SÜREKLİ ÖĞRENME VE GELİŞMELERİ İZLEMİYİ GEREKTİRİR

CERRAHİ HEMŞİRELİĞİNİ DİĞER HEMŞİRELİK ALANLARINDAN AYIRAN ÖZELLİKLER 4

Cerrahi Ortam

- Ekip ile uzun süreli fiziksel yakınlığı gerektirmesi,
  - Yaşamı tehdit eden durumların bulunması,
  - Hızlı karar vermeyi gerektirmesi,
- NEDENİYLE STRESLİ BİR ORTAMDIR.**

CERRAHİ HEMŞİRELİĞİNİ DİĞER HEMŞİRELİK ALANLARINDAN AYIRAN ÖZELLİKLER 5

Cerrahi ortamda

- Etik problemler hızla gelişebilir,
- Bu problemler sıklıkla farklı disiplinleride içerir,
BU NEDENLE ETİK DÜŞÜNMEYİ VE KARAR VERMEYİ GEREKTİRİR.

CERRAHİ HEMŞİRELİĞİNİ DİĞER HEMŞİRELİK ALANLARINDAN AYIRAN ÖZELLİKLER 6

Cerrahi Kontrollü bir travmadır ve HASTA ÜZERİNDE

- Cerrahiye karşı stres tepkisinin oluşması
- Enfeksiyona karşı direncin azalması
- Vasküler sistemin bozulması
- Organ fonksiyonlarının bozulması
- Beden imajının değişmesi
- Yaşam tarzının değişmesi gibi olumsuz etkileri vardır

BU NEDENLE;HASTANIN OLUMSUZ ETKİLERDEN KORUNMASI/ ETKİLERİNİN AZA İNDİRİLMESİ, ETİK VE YASAL OLARAK HEMŞİRENİN DE SORUMLULUĞUNDADIR.

CERRAHİ HEMŞİRELİĞİNİ DİĞER HEMŞİRELİK ALANLARINDAN AYIRAN ÖZELLİKLER 7

- **İŞTE BU FARKLILIKLAR CERRAHİ HEMŞİRELİĞİNİ AYRICALIKLI KILMAKTADIR**

SONUÇ

Tarih

- Bir araçtır
- Labortuvardır
- Metottur
- Bilinç kazanmak
- Sorunları anlamak
- Çözüm yolları bulmak
- iyileştirmek ve geliştirmek

için önemlidir

KAYNAKLAR

- **Aksoy G** (2012) Cerrahi ve Cerrahi Hemşireliği. Editörler Aksoy G, Kanan N, Akyolcu N Cerrahi Hemşireliği I. Nobel Tıp Kitabevleri İstanbul.
- **Erdil F, Elbaş Özhan N** (2001). Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği. 4. Baskı, Aydoğdu Ofset, Ankara.
- **Eti Aslan F** (2009) . Cerrahi hemşireliğinin tarihçesi. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 12 (1): 104-113.
- **Karadakovan A, Eti Aslan F.** (2010) Dahili ve Cerrahi Hastalıklarda Bakım. Nobel Kitabevi, Adana.
- **Karaöz S** (2000). Cerrahi hemşireliği ve etik. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 4 (1):1-8.
- **Oyum Y.** Cerrahi Hemşireliği Hakkında